

tudi čebele. Pojavita se paši na divji češnji (*Prunus avium*) in regratu (*Traxacum officinale*), ki sta prvi izdatnejši zgodnjepomladanski paši. V panjih je v že precej zalege, moč čebelje družine pa se povečuje sorazmerno z razvojem rastlin v naravi. Prav zato, ker se prva gospodarsko pomembnejša paša začne kak mesec za pašo na češnji in regratu, so prve spomladanske paše za čebele izjemno pomembne, predvsem za njihov razvoj, zato bi jih lahko imenovali tudi razvojne paše. V tem obdobju se menjajo generacije zimskih in poletnih čebel, družine pa se številčno

toliko okrepijo, da lahko izrabijo prvo glavno pašo, ki je pri nas navadno na akaciji (*Robinia pseudacacia*).

Spomladi je torej ključno, da je v okolici stojišča čebelnjaka dovolj omenjenih znanilcev pomladi. Paša na teh cvetlicah omogoči čebelam razvoj, to pa je tudi pglavitni pogoj za kar največjo izrabo prihodnjih glavnih paš. ■

Jure Justinek, 28 let, Slovenska Bistrica, inženir hortikulture, čebelar prevaževalec, strokovni vodja ONS od 1.2.2011.

ZGODOVINA ČEBELARSTVA

Franc Šivic

Ustanovitev Kranjskega društva za umno čebelarstvo leta 1873

V sredini druge polovice 19. stoletja je dozorel čas, da so po vzoru čebelarških društev, ki so nastajala v drugih avstrijskih deželah, tudi na Kranjskem ustanovili podobno čebelarško organizacijo, katere cilj je bil izboljšati tedanje stanje in se enakopravno vključiti v sodobne tokove na področju čebelarstva. Zamisel o tem se je brez dvoma porodila v glavi barona Emila Rothschütza, posestnika iz Podsmrke pri Višnji Gori, enega izmed takrat najbolj izobraženih in vsestransko dejavnih čebelarjev pri nas, za idejo pa je navdušil še nekaj svojih somišljenikov, predvsem župnika Jožefa Jeriča iz Dobovca pod Kumom ter frančiškanskega patra Salvatorja Pintarja iz Ljubljane. Glede organiziranosti se je Rothschütz zgledoval predvsem po moravskih čebelarjih in njihovem društvu s sedežem v Brnu. Verjetno mu je bilo kot zelo razgledanemu človeku po godu dobro sožitje med češko in nemško govorečimi člani. Tam je pobral tudi zamisel o strokovnem glasilu v dveh uradnih deželnih jezikih, ki jo je pozneje skušal čim uspešneje presaditi na kranjska tla. Njegova trgovina s čebelami je medtem že lepo cvetela, zato za njen nadaljnji razvoj ne bi bilo boljšega kot dejavno in močno društvo ter dobro strokovno glasilo v obeh jezikih, saj bi mu to pomagalo utrditi poslovne vezi z njegovimi kupci po svetu in najti nove, hkrati pa bi mu pomagalo domače čebelarje naučiti sodobnega načina gojenja čebel, da bi bila oskrbna baza čim večja in čim kakovostnejša.

Maja leta 1873 so vsi župniki, ki so bili tedaj najbolj izobražen sloj prebivalstva na deželi, in večji, znani čebelarji na Kranjskem, Koroškem, Štajerskem

in Primorskem prejeli tiskana vabila, naj se vključijo v nastajajoče čebelarško društvo. Vabilom, ki jih je podpisal in poslal pripravljani odbor (njegovi člani so bili baron Emil Rothschütz, Jožef Jerič in dr. J. R. Razlag, posestnik in odvetnik iz Ljubljane), so bila priložena tudi društvena pravila. V vabilu je med drugim pisalo, da si bodo člani društva z vsemi močmi prizadevali za čebelarški napredek, predvsem za uvedbo in razširitev panja s premičnim satjem po Dzierzonovi metodi. Ta napredni način čebelarjenja omogoča čebelarju boljši vpogled v snovanje čebelje družine v panju, hkrati pa tudi večji donos medu. Če bodo čebelarji organizirani, bodo močni, s tem pa si bodo lažje zagotovili tudi denarno podporo vlade, ki rada podpira gospodarska združenja, tudi čebelarstva, na Moravskem, Češkem in na Tirolskem. Pripravljani odbor je računal, da bodo zlasti duhovniki in učitelji s svojim zgledom in jih spodbujali k vpisu v društvo, pa tudi, da bodo pobirali članarino in jo pošiljali na sedež društva.

Pravila društva je 20. aprila leta 1873 potrdila kranjska deželna vlada. V njih je med drugim pisalo,

Jožef Jerič

da bo društvo, katerega sedež bo v Ljubljani, za izobraževanje in obveščanje čebelarjev vsak mesec izdajalo svoje glasilo, prirejalo shode, razstave, organiziralo predavanja, razdeljevalo sodobne panje po znižani ceni, posredovalo pri prodaji in nakupu čebel, medu in voska ter dajalo strokovna navodila članom. Društvena jezika bosta slovenščina in nemščina in bosta enakovredna. V obeh jezikih bosta izhajali tudi glasili Slovenska čebela ter Die Krainer Biene. Ob vpisu v društvo se bo vsak član sam odločil, katero jezikovno različico glasila želi prejemati. Letna članarina za redne člane bo 1,50 goldinarja, učitelji v ljudskih šolah in manj premožni kmetje avstrijskih dežel pa bodo plačevali polovico tega zneska. Drugi bodo imeli tudi pravico do nakupa panjev in orodja po polovični ceni.

Pripravljalni odbor je dal natisniti 1500 izvodov društvenega glasila in si pri poštni upravi zagotovil znižano poštnino. Prvi številki sta izšli 15. julija 1873. V njih je bil med drugim objavljen poziv na občni zbor, ki je bil 30. julija tega leta v ljubljanskem hotelu Slon.

Zbor se je začel ob 10. uri, udeležilo pa se ga je veliko število prijateljev čebelarstva. Vse navzoče je najprej v nemščini pozdravil baron Rothschild, nato pa v slovenščini še dr. Razlag. Župnik Jerič je poročal o dotedanjem delu pripravljalnega odbora in med drugim predlagal, da bi kot društveni panj propagirali naš stari kranjič, vendar opremljenega s satniki.

Za Jeričem je besedo dobil prof. Konšeg in navzočim priporočil, naj v vodstvo društva izvolijo dozdajšnje člane pripravljalnega odbora, in sicer za predsednika barona Rothschilda, za podpredsednika župnika Jeriča in dr. Razlaga, upravni organ pa naj se okrepi še z dvema članoma, in sicer z župnikom Porento ter patrom Salvatorjem Pintarjem.

Za društveno geslo so izbrali geslo Kranjske hranilnice: »Delaj, zbiraj, množi«. Župnik Jerič je tudi povedal, da želi društvo promovirati čebelarstvo med ljudstvom in tako povečati število naseljenih panjev, saj je naša dežela za čebelarstvo zelo primerna, poleg tega pa je to panoga, ki daje ob najmanjšem delu največ dobička. Vsako drugo kmečko opravilo zahteva več truda in telesnega napa, pa tudi več kapitala. Z njim se lahko enakovredno ukvarjata tako kmet kot gospod. Poleg tega je čebelarstvo tudi družbeno koristno, saj čebele oprašujejo številne rastline, čebelarja samega pa duhovno plemenitijo.

Dr. Razlag je proti koncu zborovanja povedal še nekaj o obdavčitvi čebel. Cesarica Marija Terezija je leta 1775 sprejela zakon, na podlagi katerega so bili vseh davkov oproščeni tako čebelarstvo kot čebelji pridelki. Čebelarje je pozval, naj te svoje pravice branijo še naprej. Občni zbor se je, kot je navada ob takšnih priložnostih, končal s skupnim kosilom.

Ena izmed poglavitnih nalog mladega čebelarskega društva je bila skrb za obveščanje in izobraževanje članstva. Osrednjo vlogo pri tem sta imeli obe glasili, Slovenska čebela in njena nemška različica Die Krainer Biene. Prvo je sprva urejal Vatroslav Holz, sodelavec Slovenskega naroda, vendar je že od sedme številke

Foto: Arhiv ČZS

naprej urejanje revije prevzel župnik Jerič, Die Krainer Biene pa je vse do prenehanja izhajanja konec leta 1875 urejal predsednik društva baron Rothschild.

Veliko svojih moči in predvsem denarja je društvo namenilo za prodajo panjev s premičnim satjem in čebelarskega orodja po polovični ceni. Pravico do tega popusta so imeli vsi kranjski člani, ne pa tudi tujci. Prav ta akcija pa je mlado društvo že v nekaj letih finančno tako izčrpala, da je moralo prenehati delovati.

Denarne zadrege društva so postale očitne predvsem na drugem občnem zboru aprila leta 1875, ko sta bila sprejeta sklepa, da bo zaradi zniževanja stroškov konec leta prenehalo izhajati nemško glasilo in da se bo zvišala članarina. Predsedujoči baron Rothschild je sicer glasoval proti, toda zmagala je večina. Tedaj je baron napovedal svoj odstop s položaja predsednika društva, to napoved pa je uresničil novembra istega leta, tako da je ostal le še navaden član.

Zaradi volitev novega predsednika je bil konec januarja 1876 tretji občni zbor, na katerem se je dotedanje Kranjsko društvo za umno čebelarstvo preimenovalo v Slovensko društvo za umno čebelarstvo, predsedniške vajeti pa je v svoje roke vzel dotedanji podpredsednik Jerič. Ker so odpadli nemški člani, se je že tako majhno število članov zmanjšalo za polovico, pa še med temi je bilo veliko takšnih, ki niso plačevali članarine. Društvo je životarilo, zato tudi slovensko glasilo ni izhajalo redno in še to v manjšem obsegu, dokler leta 1882 ni popolnoma ugasnilo, čez dve leti pa je prenehalo delovati tudi društvo. ■

Viri: Različni članki in oglasi v Slovenski čebeli 1873–1882

Debevec, L. (1944): O našem prvem čebelarskem društvu. Čebelarski zbornik, str. 30–34.